

Lektionsplanering: Språkförändring i Svenska, Åk 9

Lärandemål

1. Förstå och kunna förklara begreppet språkförändring samt varför språk förändras över tid.
2. Känna igen exempel på språkförändring från olika tidsepoker i svenska språket.
3. Analysera och diskutera hur förändringar i språk kan spegla samhällsförändringar och kulturella influenser.
4. Utveckla förmågan att uttrycka egna tankar om språkets utveckling både muntligt och skriftligt.

Material och resurser ☐

- Utdelade faktablad om svensk språkhistoria och exempel på språkförändringar genom tiderna
- Exempeltexter från äldre svenska (t.ex. Gustav Vasas bibeltext, 1500-tal) och modern svenska
- Whiteboard och blädderblock
- Projektor med bildspel (kan även användas med smartboard)
- Arbetsblad för gruppdiskussion och reflektionsfrågor
- Tidslinje affisch eller digitalt verktyg för språkets utveckling

Lärarledda instruktioner och aktiviteter

10 min - Introduktion och begreppsgenomgång

- Presentera vad språket är och talen om att språk förändras över tid – visa kort bildspel med tydliga exempel från äldre och nyare svenska.
- Förklara begreppet "språkförändring" och relatera det till vardagliga exempel elever kan känna igen, t.ex. nya ord, lånord, uttalsförändringar.
- Använd whiteboard för att skriva exempel och skapa en gemensam förståelse.

20 min - Gruppaktivitet: Jämförelse och analys

- Dela in eleverna i smågrupper (3-4 elever). Ge varje grupp utdelade exempeltexter från olika tidsperioder (inklusive äldre svenska och dagens svenska).
- Uppgiften är att identifiera och notera skillnader i ordval, stavning och syntax.
- Varje grupp diskuterar sedan varför de tror språket har förändrats och vilka faktorer (såsom kultur, teknik, kontakt med andra språk)

- som kan påverkat förändringarna.
- Läraren går runt och stöttar grupperna, ställer fördjupande frågor.

15 min - Klassgemensam diskussion och tidslinje

- Samla grupperna och diskutera deras observationer och teorier.
- Tillsammans fyller ni i en gemensam språkets tidslinje på blädderblock eller digitalt där viktiga språkförändringar och deras orsaker placeras.
- Stärk förståelsen för kopplingen mellan samhällsutveckling och språk över tiden.

10 min - Reflektionsskrivning (exit-ticket)

- Eleverna skriver individuellt en kort reflektion (5-7 meningar) på arbetsblad eller i digitalt verktyg med fokus på: Vad är språkförändring? Varför är det viktigt att lära sig om språkets utveckling?
- Läraren samlar in och använder som formativ bedömning för nästa lektion.

Bedömning

Kriterier	Beskrivning
Begreppsförståelse	Eleven kan på ett tydligt sätt förklara och använda begreppet språkförändring muntligt och skriftligt.
Analys	Eleven kan med stöd analysera exempel på språkförändring och reflektera över orsaker och konsekvenser.
Kommunikation	Eleven deltar aktivt i diskussioner och uttrycker tankar kring språkets utveckling på ett begripligt sätt.

Anpassningar och särskilda elevbehov

- **Språklig anpassning:** Erbjuder enklare faktatexter eller illustrationer för elever med behov av språkligt stöd.
- **Studiestöd:** Stöd i gruppdiskussioner, extra tid för skriftliga uppgifter, eller muntlig redovisning som alternativ till skrivning.
- **Högt material:** Alternativt material med ljudinspelningar av exempeltexterna för elever med läs- eller skrivsvårigheter.
- **Digitala verktyg:** Möjlighet att skriva och lämna in reflektion digitalt för elever med behov av anpassad inlärningsmiljö.

Reflektion för läraren

Ett viktigt fokus i denna lektion är att eleverna ska känna sig engagerade genom aktivt deltagande i grupp och helklassdiskussion, samt att de får använda både muntliga och skriftliga uttrycksformer. Genom varierade metoder som jämförelse, analys och kreativ användning av tidslinje förstärks förståelsen för språkförändring. Bedömningen sker formativt via exit-ticket och observationer under arbetet.